

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ДЕРЖАВНОГО
ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ**

Випуск 29

Спеціальний випуск

Львів 2013

Национальная академия наук Украины
Государственный природоведческий музей

**НАУЧНЫЕ ЗАПИСКИ
ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПРИРОДОВЕДЧЕСКОГО
МУЗЕЯ**

Том 29

Специальный выпуск

Львов 2013

National Academy of Sciences of Ukraine
State Natural History Museum

PROCEEDINGS OF THE STATE NATURAL HISTORY MUSEUM

Volume 29

Special edition

Lviv 2013

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2013. – Вип. 29. – 223 с.

Спеціальний випуск збірника присвячений проблемам динаміки різноманіття та адаптаційному потенціалу ентомобіоти які розглядалися на VII Львівській ентомологічній школі присвяченій пам'яті професора Андрея Шептицького, яка проходила в рамках міжнародної науково-практичної конференції «Подільські читання», організованої Міністерством освіти і науки України, Тернопільським національним педагогічним університетом ім. В. Гнатюка, Природним заповідником «Медобори», Національним природним парком «Дністровський каньйон», Державним природознавчим музеєм НАН України (м. Львів), Кам'янець-Подільським національним університетом ім. І. Огієнка, Вінницьким державним педагогічним університетом ім. М. Коцюбинського, Хмельницьким національним університетом, Ойцовським парком народовим (Польща), що відбулася 23-24 травня 2013 року в м. Тернополі.

Для екологів, ботаніків, зоологів, працівників природничих музеїв, заповідників, національних парків та інших природоохоронних установ.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Чернобай Ю.М. д-р біол. наук, проф. (*головний редактор*); Берко Й.М. д-р біол. наук, проф.; Бокотей А.А. канд. біол. наук, с.н.с. (*відповідальний секретар*); Волгін С.О. д-р біол. наук, проф.; Дригант Д.М. д-р г.-м. наук, с.н.с.; Климишин О.С. д-р біол. наук, с.н.с. (*науковий редактор*); Малиновський А.К. д-р с.-г. наук; Тасенкевич Л.О. д-р біол. наук, проф.; Третяк П.Р. д-р біол. наук, проф.; Царик Й.В. д-р біол. наук, проф.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Чернобай Ю.Н. (*главный редактор*), Берко И.Н., Бокотей А.А. (*ответственный секретарь*), Волгин С.А., Дрыгант Д.М., Климишин А.С. (*научный редактор*), Малиновский А.К., Тасенкевич Л.А., Третяк П.Р., Царик И.В.

EDITORIAL BOARD

Chernobay Y.M. (*Editor-in-Chief*), Berko I.M., Bokotey A.A. (*Managin Editor*), Volgin S.O., Drygant D.M., Klymyshyn O.S. (*Scientific Editor*), Malynovsky A.K., Tassenkevich L.O., Tretjak P.R., Tsaryk I.V.

Видання 29 тому здійснено за фінансової підтримки природного заповідника «Медобори»

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державного природознавчого музею*

ISSN 2224-025X

© Наукові записки ДПМ, 2013

УДК 502.74

В. Б. Тимочко

СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕНОСТІ РІДКІСНИХ ВИДІВ КОМАХ НА ТЕРИТОРІЇ КАРПАТСЬКОГО НПП

Ключові слова: Карпати, Червона книга, комахи.

Карпатський національний природний парк (КНПП) розташований на північно-східних схилах Українських Карпат і охоплює територію в межах абсолютних висот 400 (присілок Дора) – 2061 м н.р.м. (г. Говерла) північніше вододілу Чорногірського хребта до м. Яремче, вздовж ріки Прут і західних приток Чорного Черемоша. Протяжність національного парку з північного заходу на південний схід складає 55 км., а з заходу на схід – 20 км. Загальна площа парку 50495 га.

Фауністичне різноманіття ценозів КНПП досить високе, оскільки гірські умови створюють високу різноманітність екологічних умов для тварин. У порівнянні із хребетними тваринами, кількість видів яких вимірюється десятками і які таксономічно є представниками одного типу, територію парку населяють декілька тисяч (або десятків тисяч) видів безхребетних тварин, які належать до 14 типів.

В 2009 році вийшло третє видання Червоної книги України до нього занесено 226 видів комах. Нижче наводимо списки комах, що були виявлені на території КНПП.

Матеріал і методика досліджень

Матеріалом для даного повідомлення слугувала накопичена під час проведення моніторингових досліджень на території парку інформація та колекції зібраних тварин. Під час досліджень використовувались загальноприйняті методики моніторингу за тваринним світом [6].

Списки місць збору і спостережень видів подано за хронологічним порядком. Схема подання: дата та місце спостереження або збору; спостерігач або літературне джерело.

Умовні позначення: власні спостереження – (BC); колекційні матеріали (KM); усне повідомлення – (УП).

Результати досліджень

Ряд – Бабки (Odonata)

Родина – Красуні (Calopterygidae)

Красуня діва – *Calopteryx virgo* (Linnaeus, 1758)

06.07.2010 р., 13.05.2012 р., м. Яремче, р. Прут (BC).

Родина – Кордулегастеридові (Cordulegasteridae)

Кордулегастер кільчастий – *Cordulegaster boltoni* (Donovan, 1807)

11.07.2011 р., с. Микуличин, (BC).

Ряд – Твердокрилі або жуки (Coleoptera)

Родина – Рогачеві (Lucanidae)

Жук - олень – *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758)

1988 р., м. Яремче, (О. Киселюк – УП);

17.07.2008 р., м. Яремче, Яремчанське ПНДВ кв. 4 (КМ).

Родина – Вусачеві (Cerambycidae)

Розалія альпійська – *Rosalia alpina* (Linnaeus, 1758)

08.1998 р., пол. Черногориця, Яремчанське ПНДВ, (Я. Тимчук – УП);

08.1999 р., ур. Погар, Ямнянське ПНДВ, (Л. Гундяк – УП);

12.07.2008 р., кв. 4. Говерлянське ПНДВ (П. Варцаб'юк – УП);

29.07.2008 р., ур. Башенка, Татарівське ПНДВ (А. Стефанік – УП);

20.05.2012 р., кв. 5, Татарівське ПНДВ (І. Григорчук – УП);

24.06.2012 р., кв. 4, Яремчанське ПОНДВ, м. Яремче (Р. Кудрін – УП).

Ряд – Лусоккрилі (Lepidoptera)

Родина – Косатцеві (Papilionidae)

Махаон – *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758)

12.07.2000 р., м. Яремче, (КМ);

15.07.2000 р., ур. Затинка, Яремчанське ПНДВ, (КМ);

20.07.2000 р., ур. Гега, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

03.08.2000 р., ур. Великий, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

13.07.2001 р., смт. Ворохта, (ВС);

18.07.2002 р., ур. Гега, Яремчанське ПНДВ, (КМ);

23.07.2003 р., г. Маковиця, Ямнянське ПНДВ, (ВС);

28.06.2006 р., м. Яремче, (ВС);

12.08.2006 р., ур. Бабина яма, Говерлянське ПНДВ (ВС);

16.08.2006 р., ур. Плай, Підліснівське ПНДВ (ВС);

06.06.2008 р., ур. Затинка, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

24.07.2008 р., ур. Гега, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

02.08.2008 р., присадиба Бистрецького ПНДВ, (КМ);

05.08.2008 р., с. Дземброня, (ВС);

04.08.2010 р., с. Бистрець, (КМ);

14.07.2011 р., ур. Плай, Підліснівське ПНДВ (КМ);

05.07.2012 р., ур. Затинка, Яремчанське ПНДВ, (КМ);

17.07.2012 р., присадиба Черногірського ПНДВ, (КМ);

26.07.2012 р., ур. Бабина яма, Говерлянське ПНДВ (ВС);

22.08.2012 р., ур. Великий, Яремчанське ПНДВ, (КМ);

Родина – Німфаліди (Nymphalidae)

Райдужниця велика – *Apatura iris* (Linnaeus, 1758)

18.08.1999 р., Яремчанське л-во, ур. Буковинка, (КМ);

20.07.2000 р., ур. Згарчина, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

04.07.2002 р., ур. Гега. Кв. 5, Яремчанське ПНДВ, (ВС);

05.08.2002 р., ур. Згарчина, Яремчанське ПНДВ, (КМ);

13.08.2003 р., ур. Бабина яма, Говерлянське ПНДВ, (ВС);

13.08.2003 р., (12 км. дорога) Говерлянське ПНДВ, (ВС);

12.08.2006 р., ур. Бабина яма, Говерлянське ПНДВ (КМ);

03.08.2008 р., с. Бистрець, (КМ);

- 05.08.2008 р., с. Дземброня, (КМ);
 04.08.2010 р., с. Бистрець, (КМ);
 18.07.2012 р., пол. Веснарка; присадиба Високогірного ПНДВ (ВС);
 19.07.2012 р., ур Буркут, с. Шибене (КМ).
- Родина – Сатирові (Satyridae)
- Чорнушка манто – *Erebia manto* ([Denis & Schiffermuller], 1775)**
 05.08.2008 р., с. Дземброня, (КМ);
 10.06.2010 р., ур. Бабина яма, Говерляньське ПНДВ, (КМ);
 17.07.2012 р., присадиба Чорногірського ПНДВ, (КМ).
- Родина – Бражникові (Sphingidae)
- Бражник мертва голова – *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758)**
 07.07.2001 р., ур. Горби, Ямнянське ПНДВ, (М. Томашевський – КМ).
- Родина – Сатурнії (Saturniidae)
- Сатурнія руда – *Agria tau* (Linnaeus, 1758)**
 10.06.2006 р., (12 км. дорога) Говерляньське ПНДВ, (КМ);
 16.06.2009 р., кв. 7, Ворохтянське ПНДВ, (ВС);
 17.07.2010 р., кв. 2, Ямнянське ПНДВ, (КМ);
 02.06.2011 р., с. Татарів, (КМ);
 23.06.2011 р., кв. 4, Яремчанське ПНДВ, (ВС).
- Родина – Совкові (Noctuidae)
- Стрічкарка блакитна – *Catocala fraxini* (Linnaeus, 1758)**
 24.08.2002 р., ур. Гега, Яремчанське л-во, (КМ);
 28.08.2002 р., присадиба Женецького ПНДВ, (ВС);
 13.08.2003 р., присадиба Говерляньського ПНДВ, (П. Варцаб'юк – КМ);
 26.08.2009 р., присадиба Ворохтянського ПНДВ, (КМ);
 03.08.2010 р., присадиба Бистрецького ПНДВ, (ВС);
 04.09.2011 р., присадиба Татарівського ПНДВ, (КМ);
- Стрічкарка орденська малинова – *Catocala sponsa* (Linnaeus, 1767)**
 24.08.2002 р., ур. Гега, Яремчанське л-во, (КМ);
 28.08.2002 р., присадиба Женецького ПНДВ, (ВС);
 03.08.2010 р., присадиба Бистрецького ПНДВ, (КМ);
 04.09.2011 р., присадиба Татарівського ПНДВ, (КМ).
- Евхальція різнобарвна – *Euchalcia variabilis* (Piller & Mitterpacher, 1783)**
 12.06.2007 р., присадиба Яремчанського ПНДВ, (КМ).
- Совка сокиркова – *Periphanes delphinii* (Linnaeus, 1758)**
 24.05.2011 р., м. Яремче, (ВС).
- Родина – Ведмедицеві (Arctiidae)
- Ведмедиця-господня – *Callimorpha dominula* (Linnaeus, 1758)**
 14.06.2001 р., смт. Делятин, (ВС);
 09.06.2007 р., кв. 4, Татарівське ПНДВ, (ВС);
 02.06.2009 р., кв. 26, Ворохтянське ПНДВ, (КМ);
 10.06.2010 р., (14 км. дорога) Говерляньське ПНДВ, (ВС);
 26.06.2010 р., с. Шибене, (КМ);
 06.07.2012 р., м. Яремче, (КМ).
- Ряд – Перетинчастокрилі (Hymenoptera)
- Родина – Рогохвости (Siricidae)

Рогохвіст-авгур – *Urocerus augur* (Klug, 1803)

16.06.2009 р., кв. 9, Ворохтянське ПНДВ, (КМ);

10.06.2010 р., кв. 2, Говерлянське ПНДВ, (ВС);

14.07.2011 р., кв. 14, Підліснівське ПНДВ (ВС).

Родина – Їздці-іхневмоніди (Ichneumonidae)

Мегариса рогохвоста – *Megarhyssa superba* (Schrank, 1781)

29.06.2007 р., кв. 13, Яблунецьке ПНДВ, (КМ);

12.07.2011 р., кв. 17, Підліснівське ПНДВ, (ВС);

06.07.2012 р., кв. 1, Ямнянське ПНДВ, (ВС).

Висновки

Узагальнення опрацьованих даних свідчить, що на території Карпатського НПП встановлено перебування 22 видів комах, занесених до Червоної книги України [7], зокрема, наявність 16 видів підтверджена власними спостереженнями або спостереженнями респондентів.

1. Літопис природи. – Карпатський НПП, 1999-2011 рр.
2. Природа Карпатського національного парку / С. М. Стойко, Л. І. Мілкіна, Л. О. Тасенкевич та ін. – Київ: Наукова думка, 1993. – 216 с.
3. Рідкісні і зникаючі види комах України в ентомологічних колекціях Державного природознавчого музею / В. Б. Різун, І. Б. Коновалова, Т. П. Яницький – Львів, 2000. – 71 с.
4. Тваринний світ / О. І. Киселюк, В. Б. Тимочко, В. О. Кріпчук [та ін.] // Карпатський національний природний парк / за редакцією М. М. Приходька, О. І. Киселюка, А. І. Яворського – Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. – С.170-232.
5. Тимочко В. Б. Комахи з «Червоної книги України» на території Карпатського національного природного парку / В. Б. Тимочко, О. І. Киселюк // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Біологія. – № 12. – 2003. – С.141-145.
6. Фоновий моніторинг навколишнього природного середовища / М. М. Приходько, М. М. Приходько (старший), Я. О. Адаменко, та ін.; за ред. М. М. Приходька. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2010. – 324 с.
7. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

Карпатський національний природний парк, e-mail:vovat@meta.ua

Тьмочко В.Б.

Современное состояние изученности редких видов насекомых на территории Карпатского НПП

Обобщены данные о пребывании редких видов насекомых, занесенных в «Красную книгу Украины» (2009), на территории Карпатского национального природного парка. Достоверно отмечено 16 видов.

Ключевые слова: Карпаты, Красная книга, насекомые

Тумочко В.

Present state of knowledge of rare species of insects in the territory of Carpathian NNP

Data about the reliable living places of rare species of insects included into the Red Data Book of Ukraine (2009) in the territory of Carpathian National Nature Park have been generalized. 16 species have been noted.

Key words: Carpathians, Red Data Book of Ukraine, insects

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 29

Научные записки Государственного природоведческого музея
Proceedings of the State Natural History Museum

Українською, російською та англійською мовами

Головний редактор Ю. М. Чернобай

Комп'ютерний дизайн і верстка В. Б. Різун

Адреса редакції:
79008 Львів, вул. Театральна, 18
Державний природознавчий музей НАН України
телефон / факс: (032) 235-69-17
e-mail: museologia@museum.lviv.net
<http://museum.lviv.net>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 23.1. Наклад 300 прим.

Виготовлення оригінал-макета і друк здійснено в Лабораторії природничої музеології та видавництва Державного природознавчого музею НАН України